

Begrijpend lezen

Oefenboek (3)

Verschillende tekstsoorten met opgaven
voor groep 7 en 8

Junior Einstein

© 2016 Junior Einstein bv Enschede, the Netherlands

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3051, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp). v. 02

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

ISBN 978-94-92265-13-5

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Uitleg van de hoofddoelen 6

Woordhulp 8

Listige streken | Tijl Uilenspiegel en de gierige buurman 9

Terug in de tijd | Heksenvervolgingen 13

Een creatief begin | Sleutelhanger met tips 17

De bewoonde wereld | Nog altijd onontdekte stammen 21

Verslag van een mooie dag | Schoolkrant van De Gondel 25

De verovering | Piet Hein en de Zilvervloot 29

Flashbacks | Dat was me een jaartje! 33

Antwoorden 38

Inleiding

Met dit Begrijpend lezen Oefenboek groep 8 (deel 3 van een serie) kunnen kinderen op een goede en verantwoorde manier hun vaardigheden voor begrijpend lezen verder ontwikkelen.

Begrijpen wat je leest, is de essentie van lezen en leren. Het is een van de belangrijkste vaardigheden die leerlingen moeten ontwikkelen op school. Begrijpend lezen is een cognitief proces, waarbij de lezer steeds schakelt tussen de informatie uit de tekst en zijn eigen kennis over dat onderwerp. Terwijl de lezer de tekst leest, maakt hij een mentale voorstelling van de tekst, waarin de informatie en de eigen kennis geïntegreerd zijn.

Om een tekst goed te begrijpen, is het belangrijk dat de lezer het technisch lezen onder de knie heeft, beschikt over een goede woordenschat en enige kennis van de wereld heeft. Het is niet zo dat deze vaardigheden automatisch leiden tot een goede beheersing van begrijpend lezen. Het oefenen van begrijpend lezen is dus zeer belangrijk. Door veel te oefenen ontstaat er een actieve leeshouding en worden de taalvaardigheid en algemene ontwikkeling uitgebreid. Hierdoor kunnen kinderen steeds langere en moeilijkere teksten op een hoger niveau verwerken. Het is belangrijk dat er ruimte is voor verschillende soorten teksten met een variatie in moeilijkheidsgraad. Het oefenen op het eigen niveau zorgt voor succeservaringen, wat leidt tot meer leesplezier. Het is dus van groot belang om te blijven oefenen met begrijpend lezen.

Werken vanuit doelen

Bij begrijpend lezen gaat het om het verwerken van informatie in een tekst. Om richting te geven aan deze verwerking wordt er gewerkt vanuit doelen. Met behulp van de leesstrategieën kunnen deze doelen beheerst worden.

Bij de teksten in dit Oefenboek wordt uitgegaan van gemiddeld twee hoofddoelen per tekst. Deze doelen sluiten aan bij het type tekst. De vragen die na het lezen van een tekst gesteld worden, hebben betrekking op deze doelen.

Leesstrategieën

Je mag er niet zomaar van uitgaan dat kinderen een tekst kunnen lezen, deze begrijpen en daar achteraf wat vragen over kunnen beantwoorden. Het is belangrijk dat het begrijpend lezen al voor het daadwerkelijke lezen begint. Ook tijdens het lezen zijn kinderen met allerlei processen bezig om een tekst beter te begrijpen. Kinderen vormen gedachten over wat ze lezen en geven zo betekenis aan een

tekst. Het beantwoorden van de vragen na het lezen is dus maar een deel van het totale begrijpend lezen.

Om een tekst beter te begrijpen, kun je gebruikmaken van verschillende leesstrategieën. Zo'n leesstrategie is een hulpmiddel en geen leesdoel. Om het leerbaar en hanteerbaar te houden, is het belangrijk dat er zo min mogelijk leesstrategieën worden aangeboden. Hierdoor kunnen de strategieën ook makkelijker toegepast worden bij bijvoorbeeld zaakvakteksten (ook gericht op het voortgezet onderwijs). We hanteren daarom vier belangrijke leesstrategieën:

1. Voorkennis activeren

Hierbij legt de lezer verbanden tussen zijn eigen kennis en de nieuwe informatie. *Doet iets in deze tekst mij denken aan iets uit mijn eigen leven of iets wat ik al ken?*

2. Voorspellen

Voordat de lezer de tekst gaat lezen, voorspelt hij wat de inhoud zou kunnen zijn. Dit helpt de lezer om de tekst beter te begrijpen. Bij het voorspellen van de inhoud kijkt de lezer vooraf naar de afbeeldingen, de titel en de tussenkopjes, maar hij kan ook zijn eigen voorkennis inzetten.

3. Visualiseren

De lezer probeert de inhoud van de tekst te visualiseren. Hierbij maakt hij er als het ware een foto of een filmpje van in zijn hoofd. Hierdoor krijgt de tekst meer betekenis en kan hij zich beter inleven.

4. Vragen bedenken

De lezer bedenkt zowel voor, tijdens als na het lezen vragen met betrekking tot de tekst. Hierdoor blijft de lezer gemotiveerd. *Wat leer ik van deze tekst? Wat heb ik hieraan? Is er een stukje in de tekst waar ik een vraag bij heb? Wat vind ik verwarrend?*

Deze leesstrategieën zijn algemeen inzetbaar bij allerlei soorten teksten en kunnen zowel voor, tijdens als na het lezen gebruikt worden. Daarnaast worden deze leesstrategieën door goede lezers voortdurend en in samenhang gebruikt.

Verschillende soorten teksten

Tijdens het leesproces wordt er betekenis gegeven aan een geschreven tekst. De lezer kan dit leesproces inzetten in verschillende situaties, bijvoorbeeld om instructies op te volgen, om zichzelf te vermaken, om nieuwe informatie te verkrijgen, om studieteksten te onthouden of om informatie op te zoeken.

In het dagelijks leven komen we voortdurend in aanraking met verschillende soorten teksten. Dit Oefenboek speelt hierop in door ook verschillende tekstsoorten aan te bieden. Deze kunnen *informatief* (de schrijver geeft feitelijke

informatie), *betogend* (de schrijver geeft naast feitelijke informatie ook zijn eigen mening of opvatting), *instructief* (de schrijver legt uit hoe je een bepaalde handeling moet verrichten) of *fictief* (de schrijver wil de lezer plezier laten beleven met een verzonnen verhaal) zijn.

Opbouw oefeningen

De opgaven in dit Oefenboek zijn telkens op dezelfde wijze opgebouwd. Eerst wordt de voorkennis geactiveerd. Dit helpt kinderen bij het verwerken van de informatie in een tekst. Hierbij wordt allereerst de tekst kort ingeleid en de doelen staan vermeld. Dan volgt er een woordenschatopdracht, om tot een beter begrip van de tekst te komen. Als de voorkennis van de lezer geactiveerd is, volgt de tekst die nauwkeurig doorgelezen moet worden. De lezer krijgt als tip een leesvraag mee. Tot slot zijn er vragen over de tekst.

De lezer zet tijdens het lezen drie stappen om een tekst beter te verwerken:

1. Voor het lezen

Het activeren van de voorkennis door:

- het voorspellen van de inhoud van een tekst,
- de betekenis van woorden te achterhalen,
- de leesvraag te lezen.

2. Tijdens het lezen

De informatie verwerken door:

- de betekenis van woorden te achterhalen,
- de tekst te lezen en te zoeken naar aanwijzingen om de leesvraag te kunnen beantwoorden.

3. Na het lezen

De informatie verwerken door:

- de voorspelling te controleren,
- de tekst samen te vatten,
- de vragen te beantwoorden,
- de leesvraag te beantwoorden.

Voorspellen

Iedere oefening start met de vragen 'Wat zie je al?' en 'Wat weet je al?', waardoor kinderen ertoe worden aangespoord hun voorkennis te activeren en te voorspellen waar de tekst over gaat. Door gebruik te maken van de titel, de tussenkopjes, de afbeeldingen en bijvoorbeeld opvallende woorden, kunnen kinderen nagaan wat ze al over het onderwerp weten, voordat ze de tekst hebben gelezen.

Woordenschat

Bij iedere oefening wordt aandacht besteed aan moeilijke woorden uit de tekst. Een goede woordenschat is essentieel om een tekst te kunnen begrijpen. Door vooraf al aandacht te besteden aan de moeilijke woorden in de tekst, worden kinderen geholpen de tekst beter te begrijpen.

De leesvraag

De leesvraag is een centrale vraag die aansluit bij de tekst. Dit kan een open vraag zijn om de lezer aan het denken te zetten, maar ook een gesloten vraag. Om deze vraag te beantwoorden zal de lezer zich dus steeds dingen moeten afvragen tijdens het lezen. De leesvraag dwingt de lezer als het ware om de tekst nauwkeurig te lezen.

De tekst

Na het activeren van de voorkennis volgt de tekst waar het in de oefening om draait. Dit zijn verschillende soorten teksten (informatief, betogend, instructief of fictief). Binnen de tekst wordt de lezer herinnerd aan de leesvraag, waardoor hij alert blijft tijdens het lezen. Mocht de lezer nog moeilijke woorden tegenkomen die niet vooraf zijn behandeld, dan kan hij de woordhulp op bladzijde 8 gebruiken. Hierin staat stap voor stap uitgelegd hoe je achter de betekenis van een woord kunt komen. Wanneer de betekenis van de moeilijke woorden is achterhaald, is het verstandig om de tekst nogmaals te lezen. Dan wordt de tekst beter begrepen.

De vragen

Als de tekst gelezen is, volgen de vragen over de tekst. Deze sluiten zoveel mogelijk aan bij de gestelde doelen. Iedere oefening sluit af met de beantwoording van de leesvraag.

Méér oefenen

Dit boek is het derde deel van een set van drie. Alle boeken samen vormen een gedegen oefening in begrijpend lezen. Wil je méér oefenen, dan biedt Junior Einstein ook een uitgebreide online oefen- en leeromgeving op onze website www.junioreinstein.nl.

Onderwerp en hoofdgedachte

Het **onderwerp** vertelt in één of enkele woorden weer waar de tekst over gaat. De **hoofdgedachte** geeft meestal in één of twee zinnen kort weer waar de tekst over gaat.

Onderwerp Winkelen

Hoofdgedachte Mensen winkelen steeds vaker online in plaats van zelf naar de winkel te gaan.

Samenvatting

Een **samenvatting** van een tekst of van een deel van een tekst is een verkorte versie van de oorspronkelijke tekst. In de samenvatting wordt alleen de belangrijkste informatie uit de tekst genoemd. Vaak gebeurt dit in chronologische volgorde.

Oorzaak met gevolg

Er gebeurt iets, dat noem je de **oorzaak**. Wat er daarna gebeurt, heet het **gevolg**. Zonder oorzaak is er geen gevolg. Let goed op de signaalwoorden *waardoor, daardoor, hierdoor, doordat, zodat, omdat, vanwege* en *hoe komt het dat...* Die kondigen aan dat er een oorzaak met gevolg is. Deze signaalwoorden hoeven er niet altijd bij te staan!

Pepijn voelt zich verdrietig. Hij heeft nog niets gehoord van Rosemarijn.

Oorzaak Hij heeft nog niets gehoord van Rosemarijn.

Gevolg Pepijn voelt zich verdrietig.

Probleem en oplossing

In een tekst staat soms een **probleem** met een **oplossing**. Er kunnen ook meerdere oplossingen bij een probleem worden gegeven of meer problemen bij een oplossing.

In een tekst legt de schrijver soms uit waarom iets een probleem is en waarom iets een goede oplossing is. Dat noem je ook wel argumenten. Een **argument** kun je soms herkennen aan signaalwoorden. Bijvoorbeeld: *waarom, daarom* en *omdat*.

Ik ben mijn eten vergeten. Daarom deelt Anne haar boterhammen met mij.

Probleem Ik ben mijn eten vergeten.

Oplossing Anne deelt haar boterhammen met mij.

Tijdsvolgorde

Een tijdsvolgorde kan voorkomen in allerlei soorten teksten. Signaalwoorden kunnen je helpen bij het herkennen van de tijdsvolgorde. Bijvoorbeeld: jaartallen en woorden als *eerst, dan* en *uiteindelijk*.

De tijdsvolgorde is niet in elke tekst hetzelfde. Soms zijn de gebeurtenissen in een tekst in dezelfde volgorde beschreven als waarin ze voorkomen of zijn voorgekomen. De tekst heeft dan een **chronologische** tijdsvolgorde. Er zijn daarnaast ook teksten met een **niet-chronologische** tijdsvolgorde. De gebeurtenissen die in zo'n tekst worden beschreven, zijn dan niet ook in die volgorde voorgekomen. Een voorbeeld van teksten met een niet-chronologische tijdsvolgorde zijn teksten waarin gebruik is gemaakt van **flashbacks**. Een flashback is namelijk een onderdeel van een verhaal of een film, waarin aan iets uit het verleden wordt teruggedacht.

Signaalwoord van tijd

Een signaalwoord geeft een verband aan tussen alinea's of zinnen. Deze woorden geven jou belangrijk informatie. Met een **signaalwoord van tijd** kan bijvoorbeeld een tijdsvolgorde worden aangegeven. Voorbeelden van signaalwoorden van tijd zijn: *eerst, vervolgens, daarna, nu, dan, toen, ten slotte* en *uiteindelijk*.

Eerst deed ik mijn pyjama aan, vervolgens poetste ik mijn tanden, daarna stapte ik in bed en uiteindelijk viel ik in slaap.

Dankzij de signaalwoorden **eerst, vervolgens, daarna** en **uiteindelijk** weet je in welke volgorde iemand iets gedaan heeft.

Overeenkomsten en verschillen

Als je informatie wilt vergelijken, kun je zowel **overeenkomsten** als **verschillen** tegenkomen. Een overeenkomst geeft aan dat er iets hetzelfde is. Een verschil geeft aan dat er iets anders is.

Overeenkomst Max en Tom hebben allebei bruine haren.

Verskil Max is ouder dan Tom.

Feit en mening

Iets wat zeker waar is, noem je een **feit**. Als iemand ergens iets van vindt, noem je dat een **mening**. Meningen kunnen van elkaar verschillen.

Lisa: 'Ik ga vandaag naar Amsterdam, want dat vind ik de leukste stad van Nederland.'

Feit   Ik ga vandaag naar Amsterdam.

Mening   Dat vind ik de leukste stad van Nederland.

Verwijswoorden

Een **verwijswoord** is een woord dat verwijst naar een ander woord of een (deel van een) zin. Dat andere woord kan al genoemd zijn in de tekst of vlak na het verwijswoord nog genoemd worden. Verwijswoorden verwijzen naar mensen, dieren of dingen. Voorbeelden zijn: *hij, zij, het, hen, hun, deze, die, dit, dat* en *wat*.

*Tim pakt een boek. **Hij** is benieuwd waar **het** over gaat.*

Het verwijswoord **Hij** verwijst hier naar **Tim**.

Het verwijswoord **het** verwijst hier naar **een boek**.

Woordbetekenis

Om een tekst goed te kunnen begrijpen, moet je de **betekenis van woorden** kennen. Soms staan er in een tekst moeilijke woorden waarvan je de betekenis (nog) niet kent. Er zijn verschillende manieren waarop je toch achter de betekenis van deze woorden kunt komen. Je kunt hiervoor de woordhulp op bladzijde 8 gebruiken.

Soms begrijp je een woord nog niet, maar wil je wel graag weten wat het woord betekent. Je kunt op verschillende manieren achter de betekenis van een woord komen.

Bekijk het woord

Kijk naar het (moeilijke) woord. Soms ken je al een stukje van het woord. Dit kan je dan helpen om achter de betekenis van het hele woord te komen.

Bijvoorbeeld het woord: *multicultureel*
Ken jij al een stukje van dit woord?

Multi betekent: *meer dan één, verschillende*
Cultuur betekent: *de gebruiken van een volk of land.*
Multicultureel betekent dus: *met gebruiken van verschillende landen of volken.*

Bekijk de afbeelding(en)

Kijk naar de afbeelding(en) bij de tekst. Heeft het woord misschien iets met de afbeelding(en) te maken?

Soms heeft een afbeelding een onderschrift. Lees dit altijd. Het kan namelijk zijn dat hier het moeilijke woord ook wordt genoemd en dat je daardoor achter de betekenis komt.

Bijvoorbeeld het woord: *telescoop*

Joris kijkt door zijn telescoop naar de sterren.

Lees terug of vooruit

Lees de zin voor de zin met het moeilijke woord of de zin na de zin met het moeilijke woord, want:

- daar wordt soms al uitgelegd wat het woord betekent,
- daar staat soms een woord dat ongeveer hetzelfde betekent,
- daar staat soms het tegenovergestelde woord.

Voorbeeld: *Als een verdachte bleef ontkennen, dan werd ze **verbannen**. Het was dan erg moeilijk voor een verdachte om een nieuwe woonplek te vinden.*

Raadpleeg een bron

Weet je de betekenis van het moeilijke woord nog niet? Raadpleeg dan een bron! Je kunt bijvoorbeeld:

- de betekenis van het woord opzoeken in een woordenboek of op internet,
- de betekenis aan iemand vragen (bijvoorbeeld aan je broer of zus, je vader of moeder, je juf of meester of een klasgenoot).

Controleer

Heb je de betekenis gevonden? Lees dan de zin met het moeilijke woord opnieuw en controleer of je de zin nu beter begrijpt.

Wat ga je lezen?

Je gaat een verhaal lezen over Tijn Uilenspiegel, een avonturier, die bekendstaat om zijn streken die hij uithaalt bij mensen. Ben je nieuwsgierig naar wat voor een streken dit zijn? Lees dan snel het verhaal!

In deze oefening leer je:

- zoeken naar een probleem en een oplossing,
- letten op verwijswaarden.

Leesvraag

Wat vind jij van de oplossing die Tijn Uilenspiegel bedenkt voor het probleem van de buurman?

Wat zie je al?

Lees de titel op de volgende bladzijde en bekijk de afbeeldingen op deze en de volgende bladzijdes. Waar denk je dat het verhaal over zal gaan?

- Tijn Uilenspiegel, de buurvrouw en een varken
- Tijn Uilenspiegel, de zuinige buurman en de buurvrouw
- Tijn Uilenspiegel, de vrijgevig buurman en een varken
- Tijn Uilenspiegel, de vrekke buurman en een varken

Wat weet je al?

Lees de titel op deze bladzijde. Welke betekenis zal **streek** in dit verhaal hebben?

- Een aai
- Een gedeelte van een land
- Een plek rondom een orgaan
- Een ondeugende actie van iemand
- Een strijkende beweging van een kwast

Ken je deze woorden al?

De volgende moeilijke woorden kom je tegen in de tekst: *listig - schelm - overlevering - vrek - gierig*. Weet jij wat deze woorden betekenen? Zet ze in de juiste zin. Je mag gebruikmaken van een woordenboek.

Een verhaal dat steeds weer wordt doorverteld, noem je een _____.

Wie zijn slimheid alleen gebruikt om er beter van te worden, noem je ook wel _____.

Als je geen geld of spullen aan een ander wil geven, dan ben je een _____ persoon.

Een _____ is iemand die weinig aan een ander wil geven.

Een deugniet wordt ook wel een _____ genoemd.

Tijl Uilenspiegel en de gierige buurman

De doldwaze avonturen van de schelm Tijl Uilenspiegel zijn al meer dan vijfhonderd jaar oud. Tijl is een slimme avonturier die graag streken uithaalt en mensen voor de gek houdt. Volgens de overlevering houdt hij niet van hard werken en heeft hij een hekel aan regels. Hij wil geen gezin stichten of een vak leren en reist daarom rond, zijn kostje bij elkaar scharrelend door list en bedrog. Het onderstaande verhaal is hier een mooi voorbeeld van.

Zeer tegen zijn gewoonte in woont Tijl al een half jaar in een rustig dorp. Hij heeft het prima naar zijn zin. Zijn dorpsgenoten mogen hem graag en kunnen wel lachen om zijn grappen en grollen. Nu treft het toeval dat de buurman van Tijl een echte vrek is. Gieriger dan hij bestaat niet.

Op een dag heeft de buurman een varken geslacht en hij besluit om naar Tijl te gaan, want hij heeft een probleem. 'Tijl,' zegt hij, 'ik heb van alle mensen in de buurt die een varken hebben geslacht, telkens een stuk vlees gekregen. Nu verwachten ze dat natuurlijk terug, maar dan is mijn halve varken weg.' 'Dat probleem los je gemakkelijk op,' zegt Tijl. 'Je laat je geslachte varken tot twaalf uur vanavond buiten hangen. Als iedereen slaapt, haal jij het stiekem naar binnen. De volgende ochtend vertel je aan het hele dorp dat je varken is gestolen.' 'Tijl, je bent geweldig!', roept de vrek en als hij eenmaal thuis is, hangt hij zijn varken buiten. Maar als hij 's nachts zijn varken naar binnen wil halen, is het verdwenen. Waar hij ook zoekt, er is geen spoor van het varken te bekennen.

 Tip: denk je aan de leesvraag?

Als de zon opkomt, klopt de vrek bij Tijn aan de deur. 'Buurman, ze hebben mijn varken gestolen!', roept hij wanhopig. Tijn kijkt hem aan en een glimlach speelt om zijn mond. 'Uitstekend, zéér overtuigend! Op die manier moet je iedereen in het dorp vertellen dat je varken gestolen is.' 'Maar Tijn, hij is écht gestolen!', piept de buurman en hij krijgt tranen in zijn ogen. 'Wat ben jij een ontzettend goede acteur!', zegt Tijn. 'Ik weet zeker dat iedereen je gelooft.'

Hoe de gierige buurman ook probeert duidelijk te maken dat het geen toneelspel is, Tijn blijft hem complimenten geven over zijn acteerprestaties. Nu was de vrek zijn hele varken kwijt in plaats van een half varken. Achteraf vertelde Tijn aan iedereen in het dorp wat er écht was gebeurd. Iedereen lachte in zijn vuistje en vond dat de vrek precies had gekregen wat hij verdiende.

1 Wat doet Tijn graag?

- Hij houdt van reizen en regels.
- Hij houdt van reizen en hard werken.
- Hij houdt mensen voor de gek en haalt graag streken uit.
- Hij houdt mensen voor de gek en vindt hard werken leuk.

2 Hoe verdient Tijn zijn geld en eten?

- Door een vak te leren
- Door hard te werken
- Door list en bedrog
- Door rond te reizen

3 Lees de tweede alinea (Zeer tegen...bestaat niet.) nog eens. In deze alinea lees je twee keer het woord **hij**. Naar wie wordt er verwezen?

Eerste keer: _____

Tweede keer: _____

4 In de derde alinea lees je: 'Dat probleem los je gemakkelijk op.' Wat is het probleem?

- De buurman besluit om naar Tijn te gaan.
- De buurman wil zijn hele varken graag weggeven.
- De buurman wil zijn halve varken niet weggeven.
- Tijn gaat bij de buurman op bezoek.

5 Welke oplossing bedenkt Tijn voor het probleem?

- Dat de buurman het varken laat verdwijnen
- Dat de buurman het vlees dat hij gekregen heeft weer teruggeeft
- Dat de buurman het hele dorp doet geloven dat het varken gestolen is

6 Er is één woord dat niet in het juiste rijtje staat. Welk woord is dat?

Tijn Uilenspiegel

- Slim
- Avonturier
- Streken
- Reizen
- Bedrog
- Vrek
- Grappig

De buurman

- Gierig
- Wanhopig
- Stiekemer
- Hebberig
- Zuinig
- Krent
- Egoïstisch

7 Lees de vierde alinea (Als de...je gelooft.) nog eens. Waarom krijgt de buurman tranen in zijn ogen?

- Omdat hij een goede acteur is
- Omdat hij zich pijn heeft gedaan
- Omdat hij zo hard moet lachen
- Omdat hij Tijn er niet van kan overtuigen dat zijn varken echt gestolen is

8 In de vierde alinea lees je: 'Op die manier moet je iedereen in het dorp vertellen dat je varken gestolen is.' Op welke manier?

- Op een zeer grappige manier
- Op een zeer leuke manier
- Op een zeer overtuigende manier
- Op een zeer piepende manier

9 De buurman dacht dat zijn probleem zou worden opgelost, maar eigenlijk krijgt hij er door de oplossing een nieuw probleem bij. Wat is dit nieuwe probleem?

_____

_____

10 In de laatste alinea lees je: Achteraf vertelde Tijn aan iedereen in het dorp wat er écht was gebeurd. Wat denk je dat er echt was gebeurd?

_____

_____

11 De belangrijkste gedachte uit deze tekst is dat de buurman krijgt wat hij verdient en dat hij de gevolgen van zijn gierigheid moet dragen. Welk spreekwoord past hier bij?

- Zijn eigen boontjes doppen.
- Een heilig boontje zijn.
- Boontje komt om zijn loontje.

12 De leesvraag

Wat vind jij van de oplossing die Tijn Uilenspiegel bedenkt voor het probleem van de buurman? Leg je antwoord uit.

_____

_____

_____

Listige streken | Tijl Uilenspiegel en de gierige buurman

Vragen voor het lezen

Wat zie je al?

Tijl Uilenspiegel, de vrekkige buurman en een varken

Wat weet je al?

Een ondeugende actie van iemand

Ken je deze woorden al?

Een verhaal dat steeds weer wordt doorverteld, noem je een **overlevering**.

Wie zijn slimheid alleen gebruikt om er beter van te worden, noem je ook wel **listig**.

Als je geen geld of spullen aan een ander wil geven, dan ben je een **gierig** persoon.

Een **vrek** is iemand die weinig aan een ander wil geven.

Een deugniet wordt ook wel een **schelm** genoemd.

Vragen na het lezen

1. Hij houdt mensen voor de gek en haalt graag streken uit.
2. Door list en bedrog
3. Eerste keer: Tijl
Tweede keer: De buurman van Tijl
4. De buurman wil zijn halve varken niet weggeven.
5. Dat de buurman het hele dorp doet geloven dat het varken gestolen is
6. Vrek
7. Omdat hij Tijl er niet van kan overtuigen dat zijn varken echt gestolen is
8. Op een zeer overtuigende manier
9. Een goed gegeven antwoord kan zijn:
Niet zijn halve varken is nu weg, maar zijn hele varken.
10. Tijl heeft het varken 'gestolen' om zijn buurman een lesje te leren.

11. Boontje komt om zijn loontje.

12. **De leesvraag**

Zelf in te vullen.

Terug in de tijd | Heksen- vervolgingen

Vragen voor het lezen

Wat zie je al?

De mensen van wie men vroeger dacht dat het heksen waren, konden er heel normaal uitzien.

Wat weet je al?

☒ Angstaanjagend	☒ Krom
☒ Gemeen	☒ Oud
☒ Gevreesd	☒ Rimpels
☒ Kat	☒ Wrat

Ken je deze woorden al?

Als je werk hebt bij de overheid of de kerk, dan noemen we dit een **ambt**.

Een **inquisiteur** is iemand die als taak heeft om bijvoorbeeld hekserij te bestrijden.

In een **archief** worden verzamelingen van oude teksten en documenten bewaard.

Een **certificaat** is een officieel papier, waarmee je iets kunt bewijzen.

Een ander woord voor boos, chagrijnig of jaloers is **afgunstig**.

Vragen na het lezen

1. Wij kunnen veel meer gebeurtenissen verklaren en schuiven die daardoor niet meer af op 'de duivel'.
2. Een goed gegeven antwoord kan zijn:
Het preken door invloedrijke mensen (de geestelijken) zorgde ervoor dat mensen (nog sterker) gingen geloven in het bestaan van de duivel.
3. Een goed gegeven antwoord bevat ten minste:
Doordat mensen nare gebeurtenissen niet konden verklaren, gaven ze de duivel hiervan de schuld. Hij voert zijn opdrachten niet zelf uit; dit wordt gedaan door mensen die met hem in contact staan: de heksen.